

El IV Congrés Mundial de la Natura, que s'ha fet a Barcelona, ha servit per a demostrar que les repercussions del canvi climàtic van més enllà de la pèrdua de biodiversitat o de la pujada de temperatures. Té efectes en la nostra vida quotidiana, en la salut i en la butxaca dels consumidors. Més de 8.000 experts han presentat al món el panorama a què ens enfrontem.

La dotzena mortífera amenaça l'ésser viu que probablement ha contribuït més a empitjorar els efectes que el canvi climàtic ja produeix en el nostre entorn. L'home s'enfronta ara a dotze malalties que podrien propagar-se a àmplies zones del planeta arrossegades pel canvi de temperatures i dels nivells de precipitacions, segons un estudi de la Societat de Conservació de la Vida Salvatge presentat al IV Congrés Internacional de la Natura, organitzat per la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (UICN). Entre aquestes patologies infeccioses hi ha la grip aviària, el còlera, el virus d'Ebola, la babesiosi, els paràsits intestinals, la malaltia de Lyme, la pesta, la marea roja, la febre de la vall del Rift, la malaltia de la son, la tuberculosi i la febre groga, que poden afectar greument la salut dels humans i dels animals.

El vice-president d'aquesta ONG, William Karesh, va explicar a

EL TEMPS

Quan la natura passa factura a l'home

Barcelona que “la millor manera de defensar-nos d'aquesta amenaça és organitzar una ofensiva científica que permeti de detectar com es mouen aquestes malalties entre la fauna salvatge per tal d'estar preparats per a reduir-ne el possible impacte”. Alhora va recordar que hi ha un fort vincle entre la salut dels animals salvatges, els ecosistemes i les persones que complica aquesta lluita.

Les administracions no fan els deures. Però l'amenaça d'aquestes malalties és només un dels advertiments que dona la natura a l'home. En aquest congrés també s'ha jutjat l'actitud dels poders públics en la lluita contra el canvi climàtic. En aquest sentit, la conclusió és clara: les principals potències econòmiques incompleixen el gruix dels objectius de preservació de la biodiversitat per a l'any 2010 que elles mateixes s'havien fixat. Ho assegura un informe de l'associació Compte Enrere 2010,

que ha analitzat les polítiques aplicades pels integrants del G8+5, és a dir, el Canadà, França, Alemanya, Itàlia, el Japó, Rússia, el Regne Unit i els Estats Units, més les cinc grans potències econòmiques emergents del Brasil, la Xina, l'Índia, Mèxic i Indonèsia. “Aquests països no treballen prou. Cal que els governs siguin conscients que han d'acomplir accions per assolir els objectius marcats, perquè si no ho fan ells tot el món en pagarà les conseqüències”, va advertir Gordon Shepherd, representant de WWF Internacional, en presentar aquest informe al Congrés Mundial de la Natura.

La desforestació i la degradació forestal és la causant de prop del 20% de les emissions de gasos d'efecte hivernacle. Però una gestió adequada dels boscos pot mitigar considerablement els efectes del canvi climàtic. Per això 250 representants de governs, empreses de silvicultura, sindicats, associacions ecologistes, pobles indígenes

La lluita contra el canvi climàtic és pura façana per a molts estats, que incompleixen els compromisos. Els animals i l'entorn paguen les conseqüències de l'acció humana. L'orangutan de Sumatra també és a punt d'extingir-se.

perdut, i remarca que hi ha experiències positives que demostren que una bona gestió dels ecosistemes naturals ajuda els col·lectius més desfavorits a un desenvolupament sostingut i sense tantes dependències. L'estudi destaca com és d'important que la propietat d'aquests recursos naturals recaigui en les comunitats autòctones, i que aquestes, en col·laboració amb els governs, puguin prendre les decisions que els afectin. Exemples significatius d'aquesta cooperació ja han reeixit a les zones humides i de pesca de Bangla Desh. Els impulsors de l'informe advoquen per un repartiment més equitatiu dels beneficis de les terres, la diversificació de les produccions i la connexió de les comunitats locals amb xarxes de suport que els permetin d'accedir a economies d'escala.

La batalla dels agrocombustibles.

En una cimera mundial sobre canvi climàtic no hi podia faltar el debat sobre el paper dels biocombustibles, anomenats *agrocombustibles* pels qui en neguen els avantatges en la preservació de l'entorn. Diverses delegacions de països integrats en la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura van sol·licitar una moratòria a l'expansió industrial dels monocultius d'agrocombustibles, per a etanol i biodièsel, en vista dels perjudicis que causen en l'entorn. Els cultius energètics de soia, palma o blat de moro van irrompre en un primer moment com la gran alternativa als combustibles fòssils, que, a més, limitava molt l'emissió de gasos d'efecte hivernacle. Però amb el temps, el rebuig cap a aquesta alternativa creix. Si bé a Europa aquests biocombustibles no han portat problemes, en territoris com Indonèsia o Sud-àfrica han implicat l'ocupació de grans extensions de terreny i l'eliminació de zones boscoses, de manera que han produït l'efecte contrari pel que fa a l'entorn, i, a més, han fet disminuir els recursos alimentaris en una població ja prou castigada per la fam. A banda, els detractors dels biocombustibles addueixen que no hi ha prou recursos disponibles per a atendre una demanda mundial, i que es requereix una inversió econòmica i tecnològica desproporcionada pel resultat que

i propietaris de boscos van aprofitar la difusió que tenia el Congrés Mundial de la Natura a Barcelona per fer pública una declaració demanant que la gestió sostenible de tots els boscos del planeta sigui una prioritat mundial a termini curt i mitjà per a combatre el canvi climàtic. Els signants insisteixen en la importància d'aquests espais naturals per a reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle i per a capturar carboni.

Una mar sobreexplotada fa aigües. Per contra, a la Mediterrània només el 3,8% de l'extensió es troba sota alguna fórmula de protecció o gestió. Aquesta desemparança dificulta la tasca de salvaguardar-hi la biodiversitat. Tot i que només ocupa el 0,8% de la superfície dels oceans, la mar Mediterrània concentra el 7% de totes les espècies marines conegudes, una quarta part de les quals són considerades endèmiques d'aquesta regió. Com que és una mar tancada i vorejada per una costa superpoblada, rep els efectes d'una sobreexplotació dels recursos i una contaminació relacionada amb la presència humana. Però el fet que la major part de la Mediterrània ja es consideri alta mar dilueix la responsabilitat sobre la preservació entre els països que hi fan frontera. En aquest sentit, la representant

de conservació marina de la UICN, Marina Gomei, va fer una crida a la col·laboració de governs i científics per a detectar els hàbitats clau per a la supervivència de moltes espècies endèmiques i aplicar els mecanismes necessaris per a protegir-les. "Si no coordinem la nostra feina per crear una xarxa consistent i equilibrada de xarxes marines protegides, tots els esforços que es facin a banda i banda de la mar poden esdevenir inútils per a protegir les espècies i per a la biodiversitat en conjunt", va advertir la coordinadora del projecte MedPAN, Catherine Piante, davant els millors experts del món en protecció d'àrees marines.

Qui gestiona les matèries primeres? Un altre aspecte important de què es va tractar durant el Congrés Mundial de la Natura és l'encariment de les matèries primeres de resultes del creixement de l'activitat econòmica mundial. Si es compleixen les previsions per al 2020, tres quartes parts dels 2.600 milions de pobres que avui viuen amb menys de dos euros el dia, i que depenen dels recursos locals per a sobreviure, entraran en una situació de precarietat irreversible. Ho denuncia un informe de l'Institut de Recursos Mundials de l'ONU, institució que, tanmateix, no ho dona tot per

La llista vermella dels animals

El linx ibèric forma part del miler llarg d'espècies de mamífers en perill d'extinció.

La degradació i la pèrdua de l'hàbitat degut a la desforestació i a la transformació de boscos en zones agrícoles són les principals responsables de la situació crítica que viuen el 25% dels mamífers del planeta. L'acció dels caçadors furtius i la sobrepesca són unes altres amenaces greus per a la supervivència de 1.141 espècies de mamífers de les 5.487 que conviuen amb nosaltres. Però la xifra encara és més alarmant si ens referim al conjunt de les espècies animals, el 38% de les quals es troben en perill d'extinció. Ho sentència la llista vermella d'espècies amenaçades, elaborada per un miler d'experts de tot el món, que adverteix que el marsupial, la foca de la mar Càspia, el linx ibèric, el dofi xinès, l'orangutan de Sumatra, l'elefant africà o el gat pescador tenen els dies comptats si hom no actua amb urgència per aturar la degradació del planeta.

Des de l'any 1500 s'han extingit 75 espècies de mamífers, però el quadre pot multiplicar-se per deu si tenim en compte que la ciència no disposa de prou dades per a confirmar la supervivència de 836 espècies més. Per què aquesta acceleració? La situació en què viuen els mamífers és precària a tots els territoris, però hi ha punts on en perilla més la supervivència: l'Amèrica del Sud i l'Amèrica Central, l'Àfrica occidental, oriental i central, Madagascar, i el sud i el sud-est asiàtic. El marsupial, conegut com a monstre de Tasmània, ha perdut el 60% de la població en només deu anys per culpa d'un càncer facial; la foca de la mar Càspia ha vist desaparèixer el 90% dels individus per la caça il·legal i el deteriorament del seu hàbitat; i el gat pescador del sud-est asiàtic desapareix al mateix ritme que ho fan les zones humides. I així una llarga llista de mamífers que han començat el compte enrere cap a la desaparició, en un context climàtic hostil empitjorat per l'acció humana.

Però hi ha una gran esperança per a aturar la pèrdua de biodiversitat. El 5% dels mamífers amenaçats mostren senyals de recuperació en estat silvestre. És a dir, que les accions de cria en captivitat i de conservació són el camí a seguir. Això ho defensen els gairebé 8.000 experts que han participat al IV Congrés Mundial de la Natura de la UICN que ha tingut lloc a Barcelona fins aquest dimarts.

finalment se n'obtindria. El president del comitè de la UICN a l'Amèrica del Sud, Jorge Cappato, va defensar la moratòria al·legant que "ja s'ha vist que, a causa de l'ús de productes químics necessaris, els biocombustibles contaminen les aigües, esgoten terres fèrtils i produeixen una transformació massiva de l'ecosistema, fins i tot en àrees protegides".

Tot i les bones intencions, com sempre el factor econòmic pot frenar la més gran bona fe del món. I la crisi econòmica mundial també ha esquitxat l'ecologisme. Ja s'ha detectat una disminució considerable dels fons de fundacions i entitats que treballen en la preservació dels ecosistemes i de les espècies, fins al punt que algunes ONG ja han deixat de banda projectes per manca de finançament.

Un gran 'lobby' a favor de la Terra.

Durant deu dies, la capital catalana ha acollit prop de 8.000 eminències de les disciplines més variades que tenen a veure amb la preservació de l'entorn i els efectes del canvi climàtic. No hi ha receptes miraculoses per a protegir el planeta i la nostra salut, ni tampoc per a reparar els danys que ja s'han comès per l'acció de l'home o de la natura. Però sí que es poden aturar certs efectes que encara han d'arribar. I els consells que s'han donat al IV Congrés Mundial de la Natura són prou representatius, perquè dins l'organització –la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (UICN), vinculada a l'ONU– s'hi apleguen governs, agències ambientals i un miler d'organitzacions socials, d'ecologistes i conservacionistes que garanteixen la pluralitat dels seus estudis i punts de vista. Si bé les decisions de la UICN, la xarxa ambiental més antiga, no són vinculants, tenen un pes important en les accions dutes a terme pels governs dels 160 països que hi són representats.

La data següent que cal marcar al calendari de la lluita contra el canvi climàtic és el desembre del 2009, a Copenhaguen. Hi tindrà lloc una nova cimera del clima, on s'haurien de fixar els objectius que substituiran el protocol de Kyoto, tan poc respectat.

Gemma Aguilera